

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Sammanfattande introduktion av Allmän kommentar 2 om artikel 9

Tillgänglighet

Myndigheten
för delaktighet

Allmän kommentar 2 om artikel 9 – sammanfattande introduktion

Myndigheten för delaktighet, 2016

Titel: Sammanfattande introduktion av
Allmän kommentar 2 om artikel 9 Tillgänglighet

Myndigheten för delaktighet serie A 2016:28 (diarienummer 2016/0229)

Projektledare: Lina Pastorek

Rapporten finns att ladda ner från myndighetens webbplats www.mfd.se.
Alternativa format kan beställas från Myndigheten för delaktighet.

Postadress: Myndigheten för delaktighet,

Box 1210, 172 24 Sundbyberg

E-post: info@mfd.se

Fax: 08-600 84 99

Telefon: 08-600 84 00

Innehåll

Sammanfattning	4
Vad är en allmän kommentar?	5
Varför denna allmänna kommentar?	5
Vad innebär tillgänglighet?	5
Konventionsstatens åtaganden och genomförande	6
Andra bestämmelser i konventionen	7

Sammanfattning

Det här dokumentet ger en introduktion till den allmänna kommentaren nummer 2 om artikel 9 Tillgänglighet. Kommentaren beskriver vad konventionsstaterna åtagit sig inom tillgänglighetsområdet för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning fullt ut ska kunna nyttja sina mänskliga fri- och rättigheter. Det handlar om tre olika perspektiv på tillgänglighet.

- Att allt nytt som skapas ska göras tillgängligt för alla genom universell utformning.
- Att det som redan finns gradvis ska göras tillgängligare genom att tillgänglighetsnormer införs och följs upp.
- Att det ska införas ett diskrimineringskydd som omfattar en skyldighet att vidta skäliga åtgärder i relation till individer med funktionsnedsättning.

Kommentaren bör läsas i sin helhet för att få förståelse för hela innebörden.

Vad är en allmän kommentar?

Syftet med allmänna kommentarer är att för konventionsstaterna reda ut och ge en fördjupad tolkning samt vägledning till åtagandena i en specifik artikel i en konvention. Kommittén för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har tagit fram den här allmänna kommentaren.

Varför denna allmänna kommentar?

Den allmänna kommentaren om tillgänglighet har kommit till för att förklara och beskriva vad som menas med tillgänglighet ur ett rättighetsperspektiv. Tillgänglighet beskrivs som en avgörande förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta fullt ut och jämlikt i samhället och åtnjuta sina mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Fakta och erfarenhet från tolkning av andra konventioner visar att personer med funktionsnedsättning möter hinder i teknik och miljö i samhället. Hindren beror på bristande tillgänglighet som konventionsstaterna ska rätta till.

Vad innebär tillgänglighet?

- Tillgänglighet är en förutsättning för att åtnjuta de mänskliga rättigheterna. Det handlar om jämlikhet och icke-diskriminering och är en bärande princip som gäller alla mänskliga rättigheter. Det är också en investering för hållbar utveckling. Universell utformning och tillgänglighetsåtgärder skapar jämlikhet och förebygger diskriminering.
- Rätten till tillträde och tillgång har gradvis utvecklats som en mänsklig rättighet. Det handlar om alla medborgares rätt till offentliga anställningar och förtroendeuppdrag och allas rätt att tillträda offentliga platser och serviceinrättningar.
- Tillgänglighet omfattar tillträde till den fysiska miljön, transporter och anläggningar samt tillgång till information, kommunikation, varor, produkter och tjänster.

- Tillgänglighet betyder att undanröja hinder för det som redan finns och är byggt. Det betyder också att redan från början utforma tjänster och det som byggs och produceras, inklusive ny teknik, enligt universell utformning så att alla kan delta fullt ut och jämlikt, oavsett funktionsförmåga.
- Genom universell utformning garanteras ett jämlikt och obegränsat tillträde och tillgång för alla potentiella konsumenter, däribland personer med funktionsnedsättning. Att tillämpa universell utformning är kostnadseffektivt eftersom det inte behövs särskilda insatser i efterhand för att undanröja hinder.
- Universell utformning och tillgänglighet utesluter inte automatiskt behovet av hjälpmedel.
- Skäliga åtgärder är ett sätt att säkerställa tillträde och tillgång för den enskilde individen i en specifik situation.
- Den allmänna kommentaren beskriver situationer för staterna där bristande tillgänglighet bör ses som en icke tillåten diskriminerande handling, till exempel när en tjänst eller anläggning kommit till efter att tillgänglighetsnormer införts eller att tillträde och tillgång skulle ha kunnat säkerställas genom skäliga åtgärder.

Konventionsstatens åtaganden och genomförande

Konventionsstaten har åtagit sig att:

- skapa förutsättningar för tillträde och tillgång till allt nytt som utformas, byggs och tillverkas genom universell utformning
- gradvis ta bort hinder i befintlig fysisk miljö och transporter samt säkra tillgång till information, kommunikation och tjänster som är öppna för allmänheten för att uppnå fullständig tillgänglighet,
- se till att både privata och offentliga aktörer säkerställer att allt som erbjuds allmänheten är tillgängligt,

- efter en omfattande omprövning av lagstiftning, åtgärda lagar om tillgänglighet och diskriminering, inklusive skyldigheten att genomföra skäliga åtgärder,
- fastställa normer för tillgänglighet som tar hänsyn till relevanta aktörer och som säkerställer att tillgänglighet tillhandahålls alla, oavsett kön, ålder och typ av funktionsnedsättning. Detta ska ske i nära samråd med personer med funktionsnedsättning och de organisationer som företräder dem,
- säkerställa att tillämpning av normerna för tillgänglighet övervakas,
- utreda tillgänglighetskrav vid offentlig upphandling, eftersom det inte är acceptabelt att använda offentliga medel för att skapa eller vidmakthålla ojämlikhet,
- tillhandahålla andra metoder för att skapa tillgänglighet, bland annat erbjuda utbildning för berörda aktörer som till exempel tillståndsbeslutande myndigheter, arkitekter, ingenjörer, designer, transportmyndigheter, leverantörer av tjänster, personer med funktionsnedsättning och de organisationer som företräder dem,
- möjliggöra rörelse och orientering, bland annat genom skyltning, tillgänglig information och kommunikation eller stödjande service,
- främja tillgången till personlig service som exempelvis ledsagare och teckenspråkstolkare, eftersom tillgång till information och kommunikation är en förutsättning för åsikts- och yttrandefrihet,
- satsa på investeringar och forskning för att främja ny teknik samt tillgängliga system för kommunikation och information för att uppnå jämlikhet.

Andra bestämmelser i konventionen

Kommentaren reder ut kopplingen mellan artikel 9 Tillgänglighet och rättigheterna i de andra artiklarna. Detta är särskilt viktigt eftersom rättigheterna är ömsesidigt beroende av varandra och alltid ska ses som en helhet.

Här följer några exempel:

- Artikel 13: för ett effektivt tillträde och tillgång till rättssystemet måste byggnader (t. ex. domstolar), service, information och kommunikation vara tillgängliga.
- Artikel 21 om yttrandefrihet och åsiktsfrihet beskriver hur tillgänglighet till information och kommunikation kan säkerställas i praktiken, exempelvis genom att ge information som är avsedd för allmänheten i format och teknik tillgängliggjord för olika funktionsnedsättningar,
- Artikel 24: utan tillgänglig transport till skolor, tillgängliga skolbyggnader och tillgänglig information och kommunikation, har personer med funktionsnedsättning inte möjlighet att utöva sin rätt till utbildning. Inte bara skolbyggnaderna, utan hela processen kring inkluderande utbildning måste vara tillgänglig.
- Artikel 27: personer med funktionsnedsättning kan inte åtnjuta sina rättigheter kring arbete och sysselsättning om inte arbetsplatsen i sig är tillgänglig. All information gällande arbete, platsannonser och urvalsprocesser samt sådan kommunikation på arbetsplatsen som ingår i arbetsprocessen måste vara tillgänglig.
- Artikel 29: det är viktigt att tillgängliggöra politiska möten och material som används och tas fram av politiska partier eller individuella kandidater som deltar i allmänna val.
- Artikel 30: personer med funktionsnedsättning ska beredas tillgång till exempelvis tv-program, filmer, teater och annan kulturell verksamhet i tillgänglig form.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Sammanfattande introduktion av Allmän kommentar nr 2 om artikel 9

Tillgänglighet

Myndigheten för delaktighet
Box 1210, 172 24 Sundbyberg
Besöksadress: Sturegatan 3
08-600 84 00
info@mfd.se
www.mfd.se
serie A 2016:28